

KUNTAINFO

Helsinki 1.6.2018

10/2018

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON ASIAKASMAKSUT JA VAMMAISETUUKSET TOIMEENTULOTUESSA

Tämän kuntainfon tarkoituksena on selkeyttää kunnan ja Kelan välistä roolia koskien sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen huomioimista toimeentulotueksessa sekä itse maksujen ja toimeentulotuen välistä suhdetta. Lisäksi kuntainfossa käydään lyhyesti läpi vammaisetuuksien ja toimeentulotuen välistä suhdetta.

Toimeentulotuen ja asiakasmaksujen suhteen perusta

Toimeentulotuki on luonteeltaan viimesijainen sosiaalihuoltoon kuuluva taloudellinen tuki. Oikeutta toimeentulotukeen tai tuen määrää harkittaessa kaikki toimeentulotukeen nähden ensisijaiset etuudet ja muut tukimuodot on selvitettävä ja otettava käyttöön ennen toimeentulotuen myöntämistä. Eräs tällainen henkilön ja perheen taloudelliseen tilanteeseen tosiasiaissa vaikuttava lakisääteinen tukemisen muoto on sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/2011, asiakasmaksulaki) 11 §: ään ja lain varhaiskasvatuksesta perittävistä maksuista (1503/2016) 13 §: ään sisältyvä velvoite asiakasmaksujen alentamiseen tai perimättä jättämiseen.

Kunta saa periä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista asiakkaalta maksuja siten kuin asiakasmaksulaissa ja asetuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992, asiakasmaksusetus) säädetään. Osa maksuista on luonteeltaan tasamaksuja, jotka kunta määrittää kaikille palvelun käyttäjille saman suuruisina ja osa tulosidonnaisia, jolloin jo maksua määrätessä asiakkaan tuloista ja menoista tehdään selvitys ja päätetään asiakasmaksu hänen taloudelliseen tilanteeseen perustuen. Terveydenhuollosta perittävät maksut ovat pääsääntöisesti tasamaksuja, poikkeuksena pitkäaikainen laitoshoido ja pitkäaikainen kotisairaanhoido, joista lääkäri tekee päätöksen ja jonka yhteydessä asiakkaalle tehdään päätös maksusta. Sosiaalihuollon maksut ovat joko tasamaksuja tai tulosidonnaisia maksuja.

Asiakasmaksulain 11 §:n mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Maksun alentamista koskeva säännös on laadittu sanamuodoltaan ehdottomaksi silloin, kun on kyse sosiaalihuollon palveluista määräytyistä maksuista tai terveydenhuollon tulosidonnaisista maksuista. Sosiaali- ja terveysministeriö näkee tarpeellisenä korostaa säännöksen velvoittavuutta ja merkitystä asiakkaan oikeusturvan toteutumisen näkökulmasta sekä sujuvan viranomaisomaisasioinnin lisäämiseksi ja hallinnollisen työn vähentämiseksi. Lisäksi ministeriö korostaa, että asiakasmaksulainsäädännön perustarkoitus on, ettei palvelusta perittävä maksu saa muodostua esteeksi palvelun käytölle.

Palvelusetelillä hankittava palvelu on vaihtoehto kunnan tai kuntayhtymän tuottamalle palvelulle ja se itse päättää, ottaako se palvelusetelin käyttöön ja mihin palveluihin se antaa setelin. Palvelusetelin on katettava kustannukset kokonaan palveluissa, jotka ovat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan asiakkaalle maksuttomia. Palvelusetelin arvoa on korotettava, jos asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulo tai asiakkaan elatusvelvollisuus vaarantuu asiakkaan omavastuun vuoksi. Mikäli palveluseteli jättää asiakkaalle itse maksettavaa osuutta normaalia asiakasmaksua enemmän, on harkittava tapauskohtaisesti asiakkaan perusteet saada ylimenevään osuuteen täydentävää toimeentulotukea.

Terveydenhuollon maksukatto on myös toimeentulotukeen nähden ensisijainen tukemisen muoto. Maksukatton täyttymisen jälkeen maksut ovat pienemmät tai maksua ei peritä lainkaan. Maksukattoon ei kuitenkaan lasketa mukaan menoja, jotka on maksettu toimeentulotuesta.

Sosiaalihuollon palveluista määrätyn maksun sekä terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätyn maksun alentaminen, sen kokonaan poistaminen tai jo määrätyn maksun perimättä jättäminen on edellä kuvattuun sääntelyyn perustuen lähtökohtaisesti aina ensisijaista toimeentulotuen myöntämiseen nähden. Terveydenhuollon palveluista määrätty tasamaksut ovat terveydenhuoltomenoja, jotka otetaan toimeentulotukilaisissa tarkemmin säädetyllä tavalla huomioon toimeentulotukea määrättäessä (ks. tarkemmin ”Prosessit ja vastuut asiakasmaksuihin liittyen”), ellei kunta ole päättänyt näitä maksuja koskevasta alentamismenettelystä.

Ilman kunnan maksusitoumusta/asiaksmaksupäätöstä ja itse maksavana hoitoon tai palveluihin hakeutuva asiakas on toimeentulotuen näkökulmasta yksityisiä palveluja käyttävä asiakas, eikä maksuihin pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea.

Prosessit ja vastuut toimeentulotuessa asiakasmaksuihin liittyen

Toimeentulotuen myöntämiseen liittyviä tehtäviä on hoitanut kaksi erillistä viranomaista vuoden 2017 alusta lukien. Kansaneläkelaitos (Kela) myöntää perustoimeentulotuen ja kunnat täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen.

Kela on järjestämisvastuussa perustoimeentulotuen myöntämisestä ja sen tulee kaikessa tähän liittyvässä toiminnassaan noudattaa toimeentulotukilain säännöksiä. Kelan ja kuntien tulee tehdä yhteistyötä monissa toimeentulotuen myöntämiseen liittyvissä tehtävissä. Kela kuitenkin vastaa loppujen lopuksi itsenäisesti siitä, että asiakkaan asia käsitellään toimeentulotukilain säännösten mukaisesti perustoimeentulotuen osalta. Vastaavasti kunnat vastaavat itsenäisesti täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Kunta vastaa lisäksi asiakasmaksulain mukaan kokonaisuudessaan asiakasmaksun määräämisestä ja perimisestä. Kunta määrää ja perii asiakasmaksulain mukaisen asiakasmaksun sen järjestämisvastuulle kuuluvissa palveluissa riippumatta siitä, miten palvelu tuotetaan: itse vai esimerkiksi ostopalveluna.

Niissä palveluissa, joista maksu tulee määrätä tulojen mukaan, on asiakasmaksua määrättäessä selvitettävä asiakkaan tulot. Myös tasamaksuja määrätessä voi asiakkaan taloudellinen tilanne tulla

esille esimerkiksi asiakkaan toimesta. Jos kunta on tietoinen maksua määrätessään asiakkaan toimeentulotukiasiakkuudesta, tulee arvio ja päätös asiakasmaksun alentamisesta tai perimättä jättämisestä tehdä jo tässä vaiheessa. Muutoin asiakasmaksun alentamista voi hakea jälkikäteen asiakas tai esimerkiksi hänen laillinen edustajansa. Kunnan velvollisuus on ohjeistaa ja tiedottaa asiakasta asiakasmaksun määräämiseen, alentamiseen ja perimättä jättämiseen liittyvissä asioissa ja prosesseissa, jotta asiakas osaa toimia oikein ja tarvittaessa hakea maksun alentamista jälkikäteen.

Asiakasmaksun määräämisestä ja alentamisesta vastuu kuuluu asiakkaan kotikunnalle ja toimeentulotuen myöntämisen vastuu kuuluu asiakkaan oleskelukunnalle. Vaikka nämä eivät ole yksi ja sama kunta, noudatetaan samaa peruseriaa asiakasmaksun alentamisen tai poistamisen ensisijaisuudesta.

Niin Kelan kuin kuntienkin velvollisuutena on tunnistaa tilanteet, joissa asiakasta tulee ohjata ja neuvoa asiakasmaksun alentamiseen liittyvässä prosessissa. Molempien tahojen tulee myös lainsäädännön mukaisesti antaa yleistä neuvontaa ja tähän liittyvää tiedotusta omiin tehtäviinsä liittyen.

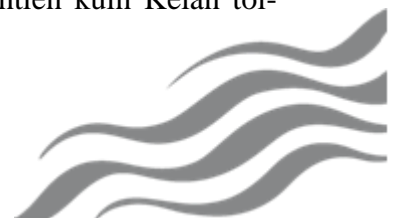
Asiakasmaksut ja niiden mahdollinen alentaminen tai perimättä jättäminen on viime kädessä kuntien harkinnassa lainsäädännön velvoitteet huomioiden. Mikäli asiakas esittää perustoimeentulotukea hakiessaan menona sellaisia asiakasmaksuja, jotka menoerinä kuuluvat perustoimeentulotuessa huomiotaviksi, tulisi Kelan neuvoa ja ohjata asiakasta hakemaan asiakasmaksun alentamista, mutta viime kädessä Kelan on otettava lain mukaisesti asiakkaan meno huomioon perustoimeentulotukea myönnettäessä.

Jos taas asiakkaan Kelalle esittämä asiakasmaksu kohdistuu sellaiseen menoon, joka ei menoeränä kuulu perustoimeentulotukeen, tulisi Kelan ohjata asiakasta hakemaan asiakasmaksun alentamista ja mahdollisesti täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea tai jos asiakas on esittänyt toiveen hakemuksen siirtämisestä suoraan kunnan käsiteltäväksi, siirtää hakemus näiden menojen osalta kuntaan. Kunnan tulee puolestaan hakemuksen saatuaan arvioida edellä kuvattuun sääntelyyn perustuen lähtökohtaisesti ensin asiakasmaksun alentaminen ja tämän jälkeen käsitellä hakemus toimeentulotukilain mukaisesti. Asiassa on kuitenkin huomiotava toimeentulotuen käsittelyyn liittyvät määräajat.

Asiakasmaksut perustoimeentulotuessa

Perustoimeentulotuessa menoina huomioidaan perusosa ja muut perusmenot. Muihin perusmenoihin kuuluvat muun ohella ne terveydenhuollon menot, jotka eivät kuulu perusosaan. Perustoimeentulotuessa menoksi ei huomioida lainkaan sosiaalihuollon palveluihin liittyviä menoja. Käytännössä nämä menot ovat asiakasmaksuja. Näin ollen kaikki sosiaalihuollon palvelusta määräytyvät asiakasmaksut ovat sellaisia, jotka Kela siirtää kunnalle hakemuksena käsiteltäväksi, mikäli asiakas on tätä pyytänyt tai ohjeistaa asiakasta asioimaan kunnassa.

Se, mitkä asiakasmaksut ovat terveydenhuollon asiakasmaksuja ja mitkä sosiaalihuollon asiakasmaksuja, on osoittautunut kuntien vaihtelevien toimintamallien vuoksi joissain käytännön tilanteissa ongelmalliseksi arvioida. Tämä on aiheuttanut epäselvyyttä siitä, miten asiakasmaksu tulisi huomioida menona toimeentulotuessa. Tilanne on aiheuttanut turhaa työtä niin kuntien kuin Kelan toi-

meenpanoon ja mahdollisesti myös kohtuuttomia tilanteita ja asian käsittelyn pitkittymistä asiakkaan näkökulmasta. Erityisinä haasteina ovat nousseet esiin tietyt palvelut ja niiden perusteella määrätyt asiakasmaksut. Näitä ovat ainakin päihdehuollon palvelut, palveluasuminen, laitosasuminen ja kotihoito. Näiden osalta pyritään seuraavassa lyhyesti avaamaan sitä, miten kyseisiä palveluja koskevien asiakasmaksujen kohdalla tulisi vastuut ja prosessit mennä.

Potilaan ja asiakkaan asema ja oikeudet muodostuvat osin erilaisiksi siitä riippuen järjestetäänkö palvelut sosiaalipalveluina vai terveydenhuollon palveluina. Terveystenhoito on pääosin luonteeltaan tosiasiallista hallintotoimintaa, jossa ei tehdä muutoksenhakukelpoisia hallintopäätöksiä, kun taas sosiaalihuollon palvelut perustuvat keskeiseltä osin hallintopäätöksiin. Toimintaprosessi on erilainen, riippuen kummasta palvelusta on kyse. Jos on kyse hoidosta, annetaan käytännössä maksusitoumus terveydenhuoltolain nojalla ja jos kyse on sosiaalihuollosta, maksusitoumuksen lisäksi on tehtävä hallintopäätös, jossa näkyy mistä sosiaalihuollon lainsäädäntöön perustuvasta palvelusta on kyse. Myös maksuista määrätään tässä yhteydessä tekemällä asiakkaalle asiakasmaksupäätös, josta pitää näkyä mihin säädökseen maksu perustuu. Konkreettisin erottava tekijä siis on, onko asiakkaalla päätöstä saamastaan palvelusta vai ei.

Asiakasmaksupäätöksestä ilmenevä maksujen sisältöä koskeva erittely helpottaa toimeentulotuki-Asian käsittelyä myös Kelassa. On tärkeää, että niissä asiakasmaksuissa, jotka pitävät sisällään sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon palvelujen maksua, on maksusta pystyttävä erittelemään perustoimeentulotukeen kuuluvat menot ja vastaavasti kunnan toimivaltaan eli täydentävään toimeentulotukeen kuuluvat menot. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että kunnat ja kuntayhtymät omalla toiminnallaan edesauttavat asiakkaan asian sujuvaa hoitamista Kelassa. Siksi niiden tulisi muodostaa asiakasmaksupäätökset edellä kuvatun hyvän toimintatavan ja lainsäädännön edellytysten mukaisesti.

Päihdehuollon palvelut. *Sosiaali- ja terveysministeriön suositus on, että päihdehuollon palveluja järjestetään joko terveydenhuollon tai sosiaalihuollon palveluna, ei päihdehuoltolain nojalla. Palvelu tulee antaa asiakkaalle terveydenhuollon palveluna, mikäli asiakkaalla on lääketieteellisiä perusteita hoidon saamiseen. Muusta kuin lääketieteellisestä perusteesta annettava palvelu on sosiaalihuollon palvelua ja tällöin palvelusta pitää tehdä hallintopäätös. Terveystenhoitoon kuuluvaa ja siten terveydenhuollon lainsäädännön alaista toimintaa ovat esimerkiksi katkaisuhuolto, päihdeongelmien hoidon aloitus ja toteutus sekä lääkinnällinen kuntoutus. Hoitoa ja lääkinnällistä kuntoutusta voidaan antaa esimerkiksi A-klinikoilla, nuorisosemissä, kuntoutuslaitoksissa tai kotiin vietävinä palveluina. Päihdehuollon erityispalveluissa sosiaalipalveluina voidaan toteuttaa muun muassa ensisuojoitointia, päihteiden käyttäjille suunnattuja asumispalveluja (kuten asunto ensin -mukaista asumista tai päihteetöntä tuettua asumista), sosiaalista kuntoutusta ja päiväkeskuksia tai -toimintaa. Kunta vastaa kaikissa tilanteissa asiakasmaksun määräämisestä ja perimisestä.*

Palveluasuminen. *Sosiaalihuoltoon kuuluvaa asumispalvelua on muun ohella palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. Molemmissa palveluasumisen muodoissa on kyse sosiaalihuollon palvelusta, jolloin myös asiakasmaksu on lähtökohtaisesti sosiaalihuollon maksu. Joissain tilanteissa asiakkaan asiakasmaksua koskevassa laskussa voi kuitenkin olla mukana maksu terveydenhuollon palveluna annetusta hoidosta. Tällöin on tärkeää, että laskussa on riit-*

tävän selvästi kirjattuna, mikä osa laskusta on sosiaalihuollon palveluun liittyvää ja mikä osa terveydenhuollon. Mikäli tämä ei laskusta ilmene suoraan, on Kelan omaa tehtäväänsä hoitaakseen tarpeen saada erittely maksun määräytymisestä.

Laitospalvelut. Laitoshoitoa koskevan asiakasmaksun huomioiminen perustoimeentulotuessa menee lähtökohtaisesti samalla tavalla kuin esimerkiksi päihdehuollon palvelua koskevan asiakasmaksun. Pääperiaatteena on siis se, onko kyse terveydenhuollon vai sosiaalihuollon maksusta. Sosiaalihuollona järjestettyyn laitospalveluun tulee liittyä hallintopäätös, josta löytyvät päätöksen perustelut lainkohtineen.

Kotihoito. Kotihoito on sosiaalihuoltolaissa säädetty kokonaisuus, joka muodostuu sekä kotisairaanhoidosta että kotipalvelusta. Asiakas saa siis kotihoitoa silloin, kun hänellä on tarve molemmille palveluille. Kotisairaanhoidon palvelua ja kotipalvelua sosiaalihuollon palvelua. Kotihoidon asiakasmaksua koskien olisi toimeentulotuen myöntämistä varten tarpeen erottaa, mikä osa laskusta on sosiaalihuollon ja mikä terveydenhuollon. Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee, että kotihoitoa koskeva asiakasmaksu mahdollisuuksien mukaan määritellään alusta lähtien edellä kuvatun jaon mukaisesti.

Asiakasmaksut täydentävässä toimeentulotuessa

Edellä kuvatulla tavalla kunta vastaa asiakasmaksua koskevasta päätöksenteosta ja tähän liittyen myös asiakkaan asiakasmaksun alentamisesta tai perimättä jättämisestä, mikä on lähtökohtaisesti ensisijaista myös täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiseen nähden.

Kunta voi myöntää täydentävää toimeentulotukea henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuviin, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkittuihin menoihin. Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktiivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisen tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. Vaikka edellä kuvattu antaa kunnille laajat mahdollisuudet asiakkaan tilanteen tukemiseen, ei kumpikaan tukimuoto ole tarkoitettu asiakasmaksujen säännölliseen maksamiseen toimeentulotuella. Asiakkaan hoito ei saa kuitenkaan vaarantua siksi, ettei asiakasmaksua saada maksettua, joten joissain tilanteissa myös täydentävä tai ehkäisevä toimeentulotuki voi tulla kyseeseen. Mikäli asiakkaan tilanteesta ei ole kyse väliaikaisesta tilanteesta, lähtökohtaisesti kunnan tulisi sosiaalihuollon maksujen kohdalla alentaa tai jättää perimättä asiakasmaksu siten, ettei täydentävää tai ehkäisevää tukea tarvitse myöntää. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että kyseinen menettely on paitsi lainmukainen myös asiakkaan näkökulmasta hänen toimintakykyään ja itsenäistä selviytymistään tukeva toimintatapa.

Toimeentulotuki ja vammaisetuudet

Toimeentulotuki on luonteeltaan viimesijainen sosiaalihuoltoon kuuluva taloudellinen tuki. Toimeentulotuesta päätettäessä tuloina huomioidaan kaikki käytettävissä olevat tulot ja varat, eräitä toimeentulotukilaissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Menoina huomioidaan lain mukaan hyväksyttävät menot, mutta ei esimerkiksi sellaisia menoja, joita vastaava etuus on saatu muusta järjestelmästä.

Toimeentulotukilain 11 § 2 momentin 4 kohdan mukaan vammaisuuksia ei huomioida tulona toimeentulotuessa, koska niillä on tarkoitettu katettavan tiettyjä vammaisuuksista annetussa laissa tarkemmin määriteltyjä erityismenoja. Vastaavasti toimeentulotuessa ei oteta menona huomioon niitä menoja, jotka on tarkoitettu katettavaksi vammaisuuksilla. Menoista on säädetty toimeentulotukilain 8 §:ssä seuraavasti: ”Menoja ei oteta huomioon toimeentulotukeen oikeuttavina siltä osin kuin ne korvataan tai niitä vastaava etuus saadaan muulla perusteella”. Tämä perustuu toimeentulotuen viimesijaisuuteen. Muiden kuin vammaisuuksien perusteena olleiden sairauksien osalta kulut huomioidaan normaalin tapaan menoina toimeentulotukilain mukaisesti.

Vammaisuuksien (laki vammaisuuksista 570/2007) eli alle 16-vuotiaan vammaistuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki, eläkkeensaajan hoitotuki ja veteraanilisä ovat Kelan myöntämiä etuuksia, joiden tarkoituksena on tukea vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan henkilön selviytymistä jokapäiväisessä elämässä, osallistumista työhön tai opiskeluun sekä hänen toimintakykynsä ylläpitämistä, hänen kotona asumistaan, kuntoutustaan ja hoitoaan. Tukea myönnetään henkilölle, jonka toimintakyvyn arvioidaan olevan sairauden, vian tai vamman vuoksi yhtäjaksoisesti heikentynyt vähintään vuoden ajan. Lisäksi edellytetään, että henkilön sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuu haittaa, avuntarvetta tai ohjauksen ja valvonnan tarvetta. Henkilön sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuvat erityiskustannukset vaikuttavat tuen myöntämiseen korotetun ja ylimmän tason osalta. Erityiskustannuksia tulee olla kuukausitasolla vähintään korotetun tuen verran. Kela maksaa vielä myös vanhan vammaisuuksista annetun lain mukaisia vammaisuuksia. Kun tukea tarkistetaan tai siihen haetaan jatkoa, arviointi tehdään uuden lain mukaan.

Yhteensovittamista toimeentulotuen kanssa vaikeuttaa se, että vammaisuuksilainsäädännössä oikeus tukeen voi kyllä syntyä kustannusten perusteella, mutta kysymys ei kuitenkaan ole puhtaasti kustannuksia korvaavasta järjestelmästä. Henkilön ei tarvitse käyttää tukea ko. kustannuksen kattamiseen, vaan kustannuksen perusteella arvioidaan vammaistuen edellytysten täyttymistä.

Vammaisuuksilla korvattavien kustannusten arviointi toimeentulotuessa

Toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa ei huomioida asiakkaan tuloksi vammaisuuksia. Toimeentulotukilain ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti menona ei myöskään huomioida sellaisia kuluja, jotka ovat tulleet katetuksi vammaisuuksilla. Ennen perustoimeentulotuen siirtoa Kelalle vammaisuuksilla katettavia menoja on arvioitu kunnissa tapauskohtaisesti asiakkaan hakemuksessa esittämien menoerien osalta karkeahkon jaottelun perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan pelkästään se seikka, että perustoimeentulotuen toimeenpanija on vaihtunut kunnista Kelaksi, ei ole riittävä syy aiemmin omaksutun tulkintalinjan muutokselle, erityisesti huomioiden se, että toimeentulotukilaki ei ole muuttunut ja myös aikaisem-

pi oikeuskäytäntö on edelleen voimassa olevaa. Toimeentulotukeen liittyvässä harkinnassa, eli siinä harkinnassa otetaanko meno toimeentulotuessa huomioon vai ei, tulee keskittyä erottelemaan ilmeiset vammaisuuuteen liittyvät menot etuuteen liittymättömistä muista menoista. Epäselvissä tilanteissa asia tulee lähtökohtaisesti ratkaista toimeentulotuen hakijan eduksi.

Sillä seikalla, mitkä menot ovat olleet vammaisuuuden myöntämisharkinnassa mukana, ei ministeriön näkemyksen mukaan ole toimeentulotukea harkittaessa korostunutta merkitystä. Sen sijaan, jos perustoimeentulotukiasian käsittelyn yhteydessä tulee esiin runsaasti sellaisia vammaisuuuteen liittyviä menoja, joita ei vammaisuuutta aikanaan myönnettäessä ole lainkaan ilmennyt, Kelan harkittavaksi tulee, olisiko vammaisuuuden korottamiselle perusteita. Vastaavasti kunta voi ohjata asiakkaan hakemaan korottamista Kelalta. Lisäksi on arvioitava, mitkä menot ovat ylipäättään perustoimeentulotuella katettavia ja mitkä kunnan myöntämän täydentävän tuen piiriin kuuluvia.

Kunnan käsitellessä täydentävän toimeentulotuen osalta vammaisuuuksia saavien asiakkaiden hakemuksia, tulee aina tarkastaa perustoimeentulotuen päätöksestä, onko asiakkaan sairauden aiheuttamia menoja jo jätetty huomioimatta vammaisuuutta vastaava määrä. Vastaavasti perustoimeentulotuen päätöksestä tulee selvästi ilmetä, mikäli joku meno on jätetty huomioimatta vammaisuuuden vuoksi.

Lisätietoja:

Erityisasiantuntija Ritva Liukonen, etunimi.sukunimi@stm.fi; puh. 02951 63278

